

بررسی نحوه اجرای نظام نظارتی در تعاونیه‌های مرزنشینان

در ۶ ماهه اول سال ۱۳۸۵

تهیه و تنظیم: سیاخویی

نظام نظارت و ارزیابی تشکلهای تعاونی به منظور ایجاد وحدت رویه، تعریف وظایف، جهت حمایت و پشتیبانی و حفظ سلامت و رشد توسعه پایدار تعاونی‌ها مطرح شده است. نظارت عبارت است از مقایسه آنچه باید انجام بگیرد با

آنچه انجام گرفته است. یعنی فعالیتی که باید‌ها را با هست‌ها و مطلوب‌ها را با موجودها و پیش‌بینی را با عملکردها مقایسه می‌کند و نتیجه این مقایسه، تصویری از تشابه یا تمایز بین این دو گروه از عوامل خواهد بود.

برای این که امر نظارت به نحو موثری انجام بگیرد باید از ویژگی‌های زیر برخوردار باشد:

۱- دقت کافی ۲- به موقع بودن نظارت ۳- نظارت در راستای اهداف ۴- تاکید بر نقاط حساس و استراتژیک ۵- قابلیت انعطاف ۶- تناسب با مورد ۷- داشتن مقبولیت ۸- توجه به اهداف سازمان ۹- توانایی فراهم آوردن اطلاعات لازم و مفید.

اهداف نظارت در بخش تعاون به منظور حمایت و پشتیبانی و حسن جریان امور در تعاونیه‌ها، ارزیابی عملکرد ادارات کل تعاون استانها در خصوص اجرای وظایف حمایتی و هدایتی و نظارتی صورت می‌گیرد.

یکی از مهمترین اهداف نظارت اطمینان از عملکرد درست و مطابق با قانون و مقررات در تعاونیه‌ها و واحدهای نظارتی بخش تعاونی است که با انجام صحیح آن فوایدی از جمله کاربرد موثر و صحیح منابع، اثربخشی اقدامات و شناخت نقاط قوت و ضعف، دستیابی به اهداف مورد نظر می‌باشد.

انجام امر نظارت در تشکلهای تعاونی، نیاز به طراحی سیستم و نظارتی منطبق با اهداف، قانون و مقررات بخش تعاونی، سایر قوانین و مقررات موضوعه و برنامه‌های اجرایی دارد.

هریک از اجزاء این بخش اقتصادی و اجتماعی متناسب با نوع فعالیت و وظایف

و مسئولیتهای محوله، اجرای اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های خاصی را عهده دارد می‌باشند، نظارت بر نحوه اجرای این وظایف می‌بایست در چارچوب نظام نظارتی و همپای برنامه‌های اجرایی آنها صورت بگیرد. این نظام با توجه به اصول تعاون و حضور و مشارکت گسترده مردمی بر پایه اولویت و تقویت کنترل‌های داخلی استوار می‌باشند.

اجزای نظارت در بخش تعاونی

۱- عضو می‌باشد که بر اساس ماده ۱۰ قانون بخش تعاونی، عضو در کلیه امور تعاونی طبق اساسنامه حق نظارت دارد و از طریق اعمال رأی با حضور در مجامع عمومی، اخذ تصمیمات و انتخاب هیأت مدیره و بازرسان محقق می‌گردد.

۲- مجمع عمومی که بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور تعاونی است.

۳- هیأت رئیسه مجمع که نظارت بر نحوه برگزاری مجمع عمومی را به عهده دارد.

۴- هیأت مدیره که اداره امور تعاونی طبق اساسنامه به عهده وی می‌باشد.

۵- بازرسان که مهمترین رکن و وظایف نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام شده با اساسنامه، قوانین و مقررات دستورالعمل‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های مصوب و تصمیمات مجمع عمومی را دارند.

۶- اتحادیه‌های تعاونی که با هدف انجام تمام یا قسمتی از مقاصد مذکور در ماده ۴۳ قانون بخش تعاونی تأسیس می‌شوند. ۷- ادارات کل تعاون استانها

ادارات کل تعاون

ادارات کل وظایفی در خصوص تعاونیه‌های مرزنشینان دارند.

۱- حداقل سالی دوبار کلیه تعاونیه‌های مرزنشینان را مورد بازدید قرار بدهد.

۲- نظارت بر برگزاری مجامع عمومی که از جمله آن:

۱-۲- نظارت بر دعوت به موقع مجامع عمومی

۲-۲- نظارت بر نحوه تشریفات قانونی دعوت مجامع عمومی

۲-۳- اخذ مشخصات داوطلبان تصدی سمت هیأت مدیره و بازرسان

۲-۴- دعوت به موقع از اعضای کمیسیون ماده ۵ دستورالعمل نحوه نظارت جهت بررسی صلاحیت داوطلبان

۲-۵- اعزام نماینده جهت نظارت بر نحوه برگزاری مجمع عمومی

۲-۶- نظارت بر ارسال به موقع مدارک مجمع عمومی به اداره کل تعاون

۲-۷- بررسی مدارک مجمع عمومی از نظر انطباق اقدامات و تصمیمات با قانون

۲-۸- اخذ شکایات در رابطه با کلیه

مراحل برگزاری مجمع عمومی در مهلت مقرر

۹-۲- نظارت بر اساس مدارک ارسالی به ثبت شرکتها و صدور آگهی ثبتی

* نظارت بر فعالیتهای مالی و اداری و مقررات بخش تعاونی، ضوابط مربوطه به ثبت و نگهداری دفاتر قانونی و اساسنامه تعاونیها بشرح زیر صورت میگیرد:

۱- اخذ تراز آزمایشی عملکرد سه ماهه به همراه تجزیه و تحلیل آنها

۲- بررسی تراز آزمایشی و اعلام نواقص احتمالی

۳- بررسی صورتهای مالی و اعلام نواقص احتمالی جهت اصلاح و طرح در مجمع عمومی

۴- نظارت و بررسی موردی عملکرد مالی تعاونیها

با توجه به ویژگیهای تعاونیهای مرزنشینان مبنی بر کثرت عضو، فعالیت در مناطق محروم مرزی و بواسطه نوع فعالیت آنها مبنی بر مباشرت و تحصیل امتیازاتی که به موجب آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات جهت مرزنشینان در نظر گرفته شده است این تعاونیها از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشند.

این حساسیت و اهمیت همواره مورد توجه مقامات و مسئولین دستگاههای دیگر نیز بوده که تلقی آنها از نحوه عملکرد تعاونیهای موصوف می‌تواند در توسعه و یا احیاناً رکود فعالیت آنها موثر باشد.

لذا به منظور ساماندهی تعاونیهای مذکور سیاستها و خط مشی‌های وزارت متبوع طی نامه شماره ۵۱۰۹۴/۵/۱۳۸۲/۱۰ و نامه شماره ۳۱۳۳۸/۳۱۳۳۸/۵/۸ مورخ ۸۵/۵/۸ به استانیها اعلام و کلیه تعاونیهای مرزنشینان مشمول ماده (۳) دستورالعمل نظارت بر انتخابات تلقی گردیدند و از ابتدای سال ۱۳۸۳ در خصوص تعاونیهای مذکور می‌بایست نظارت بصورت کامل صورت بگیرد و گزارش عملکرد هر سه ماه یکبار به دفتر مصرف و اعتبار ارسال گردد.

گزارش ادارات کل تعاون استانها هر سه ماه یکبار تهیه و ارسال می‌گردد.

اینک گزارش ادارات کل تعاون استانها در خصوص اجرای نظام نظارتی در تعاونیهای مرزنشینان تا پایان ۶ ماهه اول ۱۳۸۵ تنظیم گردیده است.

- این گزارش نگاهی گرایشی به چگونگی اجرای نظام نظارت دارد و کلیه تعاونیهای مرزنشینان را در ۱۷ استان کشور شامل می‌شود و بر مبنای گزارشات ارسالی از سوی ادارات کل تعاون استانها تهیه شده است.

حسب آمار موجود تعداد ۴۳۹ شرکت تعاونی مرزنشینان در ۱۷ استان مرزی مشغول به فعالیت می‌باشند.

نتایج حاصل از اجرای نظام نظارتی در نیمه اول سالجاری:

- برای تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی فرم ۱- ۲ تکمیل گردیده است. (معادل ۶۴ درصد)
- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته ۱۰۷ شرکت تعاونی ۴٪ حق تعاون و آموزش را پرداخت نموده‌اند (معادل ۳۹ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته ۱۹۹ تعاونی جهت اعضا مبادرت به تهیه برگه سهام نموده‌اند (معادل ۷۱ درصد) البته اکثر تعاونیها برای اعضای خود دفترچه عضویت به جای برگه سهام صادر نموده‌اند.

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته جهت ۱۷۵ شرکت تعاونی کمیسیون ماده ۵ تشکیل گردیده است برای بررسی صلاحیت کاندیداهای هیأت مدیره و بازرسین اتخاذ تصمیم حاصل گردیده است. (معادل ۶۳ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته ۲۰۶ تعاونی نسبت به برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه اقدام نموده‌اند (معادل ۷۴ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته در ۱۹۱ تعاونی مجمع صورتهای مالی مورد بررسی و تصویب قرار گرفته است.

(معادل ۶۸ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته ۱۴۱ تعاونی تراز آزمایشی تهیه نموده‌اند. (معادل ۵۰ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته در ۱۵۸ تعاونی اداره کل تعاون استان نسبت به ارسال مدارک به اداره ثبت شرکتها اقدام نموده است. (معادل ۵۶ درصد)

- از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته تعداد ۱۱۱ شرکت تعاونی از نرم افزار مکانیزه که از برنامه های این دفتر می باشد استفاده نموده اند. (معادل ۴۰ درصد).

پیشنهادات

۱- با توجه به بخشنامه معاونت نظارت و بهره‌برداری وزارت تعاون، ادارات کل تعاون باید نسبت به تکمیل فرم ۱-۲ و نظارت مستمر به عملکرد تعاونیهای مرزنشینان اقدامات جدی تری صورت دهند.

۲- در خصوص وصول ۴٪ حق تعاون و آموزش پیگیری شود.

۳- دوره‌های آموزشی جهت آشنایی با اصول حسابداری برگزار گردد.

۴- ادارات کل تعاون استانها هرچه سریعتر نسبت به برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه باقیمانده تعاونیهای مرزنشینان اقدام نمایند.

۵- جهت ارسال به موقع مدارک به اداره ثبت شرکتها اقدام گردد.

وضعیت تکمیل فرم

۱-۲ در استانهای مرزی

در مجموع برای ۲۷۸ شرکت تعاونی فرم ۱-۲ تکمیل گردیده است. که بیشترین نظارت متناسب با تعداد تعاونی مربوط به استانهای سیستان و بلوچستان، کرمانشاه، مازندران به ترتیب ۸۱، ۲۰، ۱۹ می‌باشد.

کمترین فرم تکمیل شده مربوط به استانهای هرمزگان و ایلام به ترتیب ۱۴ و ۳ می‌باشد.

جدول نسبت درصد تکمیل فرم ۱-۲ به شرح زیر است.

لازم است با توجه به بخشنامه معاونت

وضعیت پرداخت ۴٪ حق تعاون و آموزش

ردیف	استان	تعداد شرکت تعاونی مورد بازدید	تعداد شرکت تعاونی معادل	درصد تسویه
۱	آذربایجان شرقی	۱۳	۲	۱۵
۲	آذربایجان غربی	۲۲	۰	۰
۳	اردبیل	۴۴	۰	۰
۴	ایلام	۱۶	۰	۰
۵	بوشهر	۲۵	۴	۱۶
۶	خراسان رضوی	۱۲	۴	۲۳
۷	خوزستان	۲۶	۰	۰
۸	سیستان و بلوچستان	۹۵	۶۳	۶۶
۹	کرمانشاه	۳۴	۲	۵
۱۰	کردستان	۱۳	۱۳	۱۰۰
۱۱	گلستان	۱۷	۴	۲۴
۱۲	گیلان	۱۹	۳	۱۵
۱۳	مازندران	۱۹	۴	۲۱
۱۴	فارس	۱۵	۱	۶
۱۵	هرمزگان	۴۴	۲	۴
۱۶	خراسان شمالی	۱۲	۴	۳۳
۱۷	خراسان جنوبی	۱۲	۱	۸

برگزار گردیده است. لازم و ضروری است سریعاً نسبت به برگزاری مجامع عمومی عادی سالیانه ادارات کل اقدامات جدی انجام بدهند.

وضعیت پرداخت ۴٪ حق تعاون و آموزش

در مجموع ۱۰۷ تعاونی از تعاونیهای مورد بازدید قرار گرفته نسبت به پرداخت ۴٪ حق تعاون و آموزش خود اقدام نموده‌اند.

بیشترین وصول ۴٪ حق تعاون و آموزش مربوط به استانهای سیستان و بلوچستان و کردستان به ترتیب ۶۳ و ۱۳ می باشد. مناسب است در خصوص وصول ۴٪ حق تعاون و آموزش استانهای فوق اقدام نمایند.

نظارت و بهره‌برداری استانهای مرزی نسبت به نظارت بر تعاونیهای مرز نشین دقت بیشتری نمایند. در مقایسه با سال گذشته که برای ۲۲۱ تعاونی فرم ۱-۲ تکمیل شده بود ۱۵ درصد رشد بوده است.

وضعیت برگزاری مجمع عمومی عادی و تصویب صورتهای مالی

از تعداد ۲۷۸ شرکت تعاونی مورد بازدید قرار گرفته تعداد ۲۰۶ تعاونی نسبت به برگزاری مجمع عمومی عادی خود اقدام نموده‌اند که در ۱۹۱ شرکت تعاونی معادل ۹۳ درصد صورتهای مالی تصویب گردیده است.

همانگونه که از جدول زیر مشخص است، در استانهای کردستان و فارس و گیلان مجامع عمومی عادی به ترتیب معادل ۱۰۰ و ۸۷ و ۸۴ درصد انجام شده است. در سایر استانها نیز تقریباً مجامع عمومی

وضعیت تکمیل فرم ۱-۲ در استانهای مرزی

ردیف	استان	تعداد شرکت تعاونی مورد بازدید	تعداد شرکت تعاونی معادل	درصد تکمیل فرم
۱	آذربایجان شرقی	۱۳	۸	۶۲
۲	آذربایجان غربی	۲۲	۱۰	۴۵
۳	اردبیل	۴۴	۱۳	۳۰
۴	ایلام	۱۶	۳	۱۸
۵	بوشهر	۲۵	۱۹	۷۶
۶	خراسان شمالی	۱۲	۵	۴۲
۷	خوزستان	۲۶	۸	۳۱
۸	سیستان و بلوچستان	۹۵	۸۱	۸۵
۹	کرمانشاه	۳۴	۲۰	۵۸
۱۰	کردستان	۱۳	۱۳	۱۰۰
۱۱	گلستان	۱۷	۱۲	۷۰
۱۲	گیلان	۱۹	۱۶	۸۴
۱۳	مازندران	۱۹	۱۹	۱۰۰
۱۴	فارس	۱۵	۱۵	۱۰۰
۱۵	هرمزگان	۴۴	۱۴	۳۱
۱۶	خراسان رضوی	۱۲	۱۰	۸۴
۱۷	خراسان جنوبی	۱۲	۱۲	۱۰۰

وضعیت برگزاری مجمع عمومی عادی و تصویب صورتهای مالی

ردیف	استان	تعداد شرکت تعاونی مورد بازدید	تعداد شرکت تعاونی معادل	درصد تصویب
۱	آذربایجان شرقی	۱۳	۸	۶۲
۲	آذربایجان غربی	۲۲	۵	۲۲
۳	اردبیل	۴۴	۸	۱۸
۴	ایلام	۱۶	۰	۰
۵	بوشهر	۲۵	۱۷	۶۸
۶	خراسان رضوی	۱۲	۸	۶۶
۷	خوزستان	۲۶	۸	۳۱
۸	سیستان و بلوچستان	۹۵	۷۳	۷۳
۹	کرمانشاه	۳۴	۱۰	۳۰
۱۰	کردستان	۱۳	۱۳	۱۰۰
۱۱	گلستان	۱۷	۴	۲۴
۱۲	گیلان	۱۹	۱۶	۸۴
۱۳	مازندران	۱۹	۷	۳۷
۱۴	فارس	۱۵	۱۳	۸۷
۱۵	هرمزگان	۴۴	۱۳	۳۰
۱۶	خراسان شمالی	۱۲	۴	۳۳
۱۷	خراسان جنوبی	۱۲	۱	۸

در مقایسه با سال گذشته که برای ۲۲۱ تعاونی فرم ۱-۲ تکمیل شده بود ۱۵ درصد رشد بوده است.

گزارش نظام نظارتی تعاونیهای مرز نشینان سراسر کشور ماهه اول سال ۱۳۸۵

۱	آذربایجان شرقی	۸	۰	۷	۶	۶	۲	-	۸	۷	۰	۷	۷	۰	۷	۰	۵	۳	۳	۵
۲	آذربایجان غربی	۱۰	۵	۰	۱۵	۳	۱۲	۴	۱۱	۵	۱۰	۴	۱۱	۱۱	۳	۱۲	۶	۶	۹	۱۳
۳	اردبیل	۱۳	۱۸	-	۳۱	۲	۲۹	۱۲	۱۹	۸	۳۳	۶	۲۵	۲۵	۶	۳۱	-	۷	۳۱	۳۳
۴	بوئسهر	۱۹	۶	۴	۲۱	۲۵	-	۷	۱۸	۱۷	۸	۱۶	۷	۱۸	۷	۱۱	۱۱	۶	۱۳	۱۹
۵	ایلام	۳	۱۳	۰	۱۶	۶	۱۰	۰	۱۵	۰	۱۶	۰	۱۶	۰	۱۶	۰	۰	۱۶	۱۶	۱۶
۶	خراسان شمالی	۵	-	۴	۱	۳	۲	۰	۵	۴	۱	۱	۱	۱	۴	۴	۳	۲	۷	۴
۷	خراسان جنوبی	۱۲	-	۱	۱۱	۸	۴	۱	۱۱	۱	۱۱	۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۷	۷	۱۱
۸	خراسان رضوی	۱۰	۳	۴	۹	۱۰	۳	۸	۵	۷	۵	۷	۵	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۹
۹	خوزستان	۸	۰	۰	۸	۶	۲	۰	۸	۷	۰	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۳	۴	۵
۱۰	سیستان و بروجرد	۸۱	۷	۳۳	۲۶	۶۷	۲۲	۷۴	۱۵	۳۳	۱۶	۳۳	۱۶	۲۹	۲۹	۲۹	۱۱	۷۸	۱۸	۱۸
۱۱	کردستان	۱۳	۰	۱۳	۰	۱۳	۰	۶	۷	۱۳	۰	۶	۱۳	۶۰	۱۱	۱۱	۱۱	۳	۱۱	۲
۱۲	کرمانشاه	۲۰	۱۴	۲	۳۲	۳	۳۱	۹	۲۵	۱۰	۲۴	۷	۲۶	۲۹	۲۹	۳۳	۱۱	۲۰	۲۰	۲۵
۱۳	گیلان	۱۶	۱	۳	۱۳	۱۶	۰	۱۶	۰	۱۶	۰	۱۶	۰	۱۵	۱۵	۱۵	۰	۱۶	۱۶	۰
۱۴	گنجان	۱۲	-	۴	۸	-	۱۲	۴	۷	۴	۷	۴	۷	۷	۷	۷	۷	۲	۴	۷
۱۵	مرزگان	۴	۰	۲	۱۲	۷	۷	۱۳	۱	۱۳	۱	۱۲	۱۲	۷	۷	۷	۷	۱۴	۱۲	۲
۱۶	فارس	۱۵	-	۱	۱۴	۵	۱۰	۱۳	۲	۱۳	۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۵	۱۳	۲
۱۷	مازندران	۱۹	-	۴	۱۵	۱۹	-	۷	۱۲	۸	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۵	۱۱	۱۱
جمع کل		۲۷۸	۲۷	۱۰۷	۳۳۸	۹۱۱	۱۳۱	۵۸۱	۱۲۰	۶۰۱	۱۳۱	۱۵۱	۳۹۱	۷۹۱	۸۷۱	۱۳۱	۳۰۱	۱۱۱	۳۳۱	۳۸۱

